

יום	יום לחדוש	יום משה	ליקוטי ה"א	ליקוטי ה"ב	מסנה ברוכה ה"ב	חיי מוהר"ן	שולחן ערוך
שבת	כ'	נ.ט.	קמב	חורה	קה-קו	ז' ח'	
א	כ"א	נ.ט:	קמג	פז.	קז-קח	ט' י'	
ב	כ"ב	ס.	קמד	פז:	קט-קי	י"א י"ב	
ג	כ"ג	ס:	קמה	פח.	קיב-קיג	י"ג י"ד	
ד	כ"ד	ס.א.	קמו	פח:	קיג-קיד	ט"ז א'	
ה	כ"ה	ס.א:	קמו	פט.	קטו-קטז	ב' ג'	
ו	כ"ו	ס.ב.	קמח	חורה	קזי-קיה	ד' א'	

בקר בני אהרן

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

398 | פרשת וישב | כ' כסלו תשפ"ה

דבר המערכת

רבינו הקדוש הרעיש על כך ש"בעקבות משיחא יהיה מבול; מען וועט שיסן מיט אפיקורסות [= יירו אפיקורסות], ויכוסו כל ההרים הגבוהים, ואפילו בארץ ישראל שלא היה מבול, רק מחמת שירד בכח ינתזו גם שם המים, והאפיקורסות תותזו גם בלבות הכשרים חלילה" (סיפורים נפלאים מרבי נפתלי, אות ד).

קשה להאמין שאנו חיים במציאות כזאת בארץ הקודש, ועד היכן הותזו המים הזדונים של מלכות הרשעה, כאשר תאות הממון מעוררת ומחשיכה עיניהם של ישראל להשיכחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך רח"ל במידה איומה שלא חלמנו עליה כלל.

אבל אנו מאמינים באמונה שלימה כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול, וכבימים ההם גם אנו יכולים להמשיך ניסים ונפלאות בזמן הזה, על ידי קדושת נר חנוכה ועבודת הימים הקדושים הללו, שבכוחם לבטל את מבול האפיקורסות מכל וכל.

וכדבריו בהיראים של רבי נתן: "גדולת קדושת חנוכה, שממשיכים אז כל אחד ואחד בביתו קדושת נרות המנורה, שעל ידי זה מנעימים בכל שנה מלכות הרשעה שרצו להשיכח תורתנו וגזרו אז כמה שְׁמָדוֹת על ישראל, כי כל זה מבטלים על ידי קדושת נר חנוכה. וזה שמובא בספרי קודש מגודל נוראות קדושת חנוכה שהוא בחינת הדלקת נרות המנורה, עד שגם בימי נח תיכף אחר המבול באה היונה' והנה עלה זית טרף בפיה', שמרמז על שמן המנורה, שהוא בחינת חנוכה שמציל משטף מים רבים, מבחינת מימי המבול המתגברים בכל דור בכל פעם להחריב את העולם ח"ו, אך עיקר התיקון על ידי עלה זית, בחינת שמן נר חנוכה, בחינת שמן המנורה, שהוא בחינת הארת הרצון שמאיר בכל מיני חושך אפילו בחשכת מי המבול ח"ו, כי הכל מתבטל על ידי הארת הרצון שמרומז ב'עלה זית' שהביאה היונה' לעת ערב' שמרמז על עקבות משיחא" (ליקוטי הלכות, ברכות השחר ה, מח).

העורכים

להשפיהם תורתך

התורה. אולם הרי ידוע שעיקר כח טומאת יון היה ע"י הפצת לימוד ההשכלה של חכמת הטבע. "כי מלכות יון הרשעה עמדה על ישראל להשיכחם תורתך, כי מלכות יון הם חכמי הטבע הכופרים בכל התורה כולה, ועיקר חכמתם המוטעית של חכמי הטבע נקרא בדברי חז"ל חכמת יון" (שם, כלי היין א, ח).

כאשר האדם נוטה אחר ההבנה של 'טבע' זה מחייב אותו לעמול על פרנסתו ביגיעות עצומות עד צאת נשמתו, ככה נתפס בשכל הטבעי, וכדברי מוהר"ן: "תאות הממון, הוא על ידי כפירות שאומרים 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' ומחמיצים המח כל ימיהם איך להשיג ממון על ידי איזה סיבה ותחבולה, כאילו היה בכוחם לזה, מה שבאמת הוא להיפך. ואפילו מי שעוסק במשא ומתן ומרויח ממון שנדמה שהוא על פי הטבע, אבל באמת הכל הוא בהשגחתו יתברך כאשר אנו רואין שהרבה טורחים ומייגיעים עצמם ביגיעות עצומות ומאומה לא ישאו בעמלם. על כן צריך להאמין שכל הפרנסה והממון נמשך רק בהשגחתו יתברך לבד, ומה שצריכים איזה עסק זה הוא מדרכי נפלאותיו יתברך שאי אפשר להבין. ועל כן 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ', כי צריכים לקיים 'הוי ממעט בעסק ועסקו בתורה', כי כל הפרנסה ממנו יתברך לבד" (שם, ברכות השחר ה-ב).

את ההשכלה הארורה הזאת של טבע הם הפיצו, וזה שהכניס בישראל ש"לא האמינו בה' שיוכל לפרנסם בסיבה קלה ולא קבעו עתים לתורה, כי נמשכו אחר תאוות ממון עד שנדמה להם שצריכין להתייגע כל ימיהם על הפרנסה". המרירות הזאת שנופלת על האדם, שכאילו הכל מוטל עליו בלבד והוא הזן ומפרנס את עצמו חלילה ועל כן כפי שעבודו כן תהא פרנסתו, היא העוקרת אותו מלקבל עול תורה כל אחד לפי מדרגתו.

ונגד טומאה זו עלינו ללחום בימי החנוכה, על ידי מצות היום של פרסום הנס והודאה, שתכליתו להתוודע ולהגלות כי אין שום טבע בעולם והכל בהשגחה מלאה. תאות ממון ומרירותה נובעים מחוסר בטחון בה' שיוכל לזון אותנו אפילו על ידי השתדלות בסיבה קלה, וכפי שכותב רבינו הקדוש: "המשוקע בתאות ממון, אינו בוטח בה', כי הוא עובד כל עבודה זרה, אך 'ואני אבטח בך', שתוכל להזמין לי פרנסתי בסיבה קלה, ואהיה שמח בחלקי, ולא אהיה משוקע בתאות ממון" (ליקוטי מוהר"ן, כג).

ולעומת זאת, ההודאה והשמחה בניסים שנתגלו בחנוכה, ובפרט על ידי אור הנרות הקדושים, אנו מאירים את אור הבטחון בה', וכדברי רבי נתן: "שבימי חנוכה הקדושים אנו

"אני מוכרח לקחת עוד איזה תוספת של עבודה... הכנסותיי הזעומות אינן מכסות את ההוצאות המרובות. אם אשתעבד עוד ועוד בעבודות קשות ומפרכות מבוקר ועד ערב אוכל 'לגמור את החדוש' ולעמוד בכבוד בהתחייבויותי לכלכלת הבית ושאר ההוצאות הנלוות... חייבים לקצץ ולגנוס עוד משיעורי התורה. אם לאו, פרנסה מה תהא עליה".

ימי החנוכה הקדושים הממשמים ובאים הַנֶּסֶם ימי מלחמה בקום ועשה. האוייב המר שמכונה 'יון' עדיין עומד בתקפו ונלחם נגדנו, כשבכל שנה ושנה בעצם ימי החנוכה נערך קרב מכריע להתשת כוחו ומפלתו, וכלשון קדשו של רבי נתן: "המצוה של הדלקת נר חנוכה אנו מקיימים בכל שנה ושנה כדי לשבר ולהכניע מלכות הרשעה העומדת עלינו בכל דור ודור ובכל זמן וזמן לבטל אותנו מעבודתו יתברך ח"ו להשיכח תורתו ולהעביר על חוקי רצונו" (ליקוטי הלכות, ברכת המזון ג, א).

חובתנו לדעת את תכסיסי האוייב הזה, ולדעת לכוון חיצי מלחמתנו כנגדו. הבה נקשיב היטב לדברי מוהר"ן המגלה טפח ממזימותיו ודרכיו של שונא אכזרי זה. וכה הם דבריו: "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל ביקשו להשיכחם תורתך. מלכות יון הרשעה זה בחינת תאות ממון, ששם כל העבודה זרה, ומי שנופל לשם קשה לו לצאת משם. וזה בחינת שביקשו להשיכח התורה לגמרי וגזרו שמד, כי עיקר שכחת התורה מרוב בני ישראל הוא על ידי תאות ממון, כאשר אנו רואין בחוש בהרבה בני אדם שבטלים מהתורה על ידי טרדתם בממון, שרודפים אחר פרנסתם כל ימיהם ואינם עוסקים בתורה עד ששוכחים אותה לגמרי רחמנא ליצילן. כמו שאנו רואים כמה אנשים שבימי נעוריהם היו בני תורה, והרבה שהיו מופלגים בלימוד בימי נעוריהם, ואחר כך על ידי שיצאו לשוק נפלו ח"ו לתאוות ממון ונטרדו בפרנסתם, עד שביטלו את התורה עד ששכחו אותה לגמרי, ולא האמינו בה' שיוכל לפרנסם בסיבה קלה ולא קבעו עתים לתורה, כי נמשכו אחר תאות ממון עד שנדמה להם שצריכין להתייגע כל ימיהם על הפרנסה, וזה זה לא עלתה בידם. וזה בחינת כל השמדות שגזרה מלכות יון הרשעה שהוא בחינת תאות ממון, כי כל השמדות וכל העבודה זרה תחובים בממון, (כמבואר בליקוטי מוהר"ן סי' כג) ומגודל התגברות והתפשטות תאות ממון שהוא בחינת מלכות יון הרשעה כמעט שנשתכחה תורה מ'ישראל" (שם, אבידה ומציאה, א, א).

רבי נתן לא מבאר איך הפיצו ומפיצים יון את תאות הממון, ומה גרם וגורם אף לבני התורה לעזוב את הכל ולסגוד לתאוה משוקצת זו ולהיטרד כל כך בפרנסתם עד כדי שכחת כל

המשך בעמוד ד'

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 4:04 - ניץ החמה 6:30 - מוזיק"ש 8:18
צאת השבת 5:20 - צאה"ש לר"ת 5:57

פניני אור
אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

אמר: אפילו כשאין יכולין לדבר בהתבודדות רק 'רבנו של עולם' גם כן טוב מאד (חיי מוהר"ן)

רק צדיקים יכולים 'לבנות' על החלומות שלהם...

ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אלהם יוסף
הלוא לאלקים פטרנים ספרו נא לי

"הצדיקים שידעו ממש הנהגות ותיקונים על ידי
הרגשת לבבם, כי הם היו מהלכים תמיד בקודש,
דבוקים ביראת ה' כל היום בתורתו במצוותיו, ולא
זיומם ולילה לא ישבותו ולא נחו מאהבתו ולא
שקטו מעבודתו, עד אשר זכו למוח זך ולדעת
צלול וברור בלי פסולת ותערובת המוחין, וכאשר
הרגישו איזה מחשבה או ענין שהוא מצד הסטרא
אחרא, היו תיכף מתגברים ע"ז ומבטלים אותו עד
כלה, עד שיהיה דעת ה' דעתם ורצון השם רצונם.
ואם כן המה ראו מעשי ה' ונפלאותיו תמיד מכל
הבריאה כולה ומכל המתהווים בה.

משא"כ אנו אין אנו יכולים להעמיד על דמיונינו
ועל רגשותינו, כי מי יודע מאיזה צד זה נשפע,
מסט"א או מקליפת נוגה המעורב טוב ורע,
ולפעמים נדמה על רע טוב, וזה בא מהבעל דבר
שמתלבש במצוות, וסוף שמטריד את האדם
מהעולם הזה ומעולם הבא גם יחד, והכוונה
מלמעלה על זה היא שנתגבר על זה ונבטלה, וזהו
תיקונו. ולפעמים צריכים לברר את המחשבה
ולברר את הענין ולהתנהג בזה על צד הטוב
והמועיל, ויתר הבלבולים לזרוק ולבטל.

לכן העצה היעוצה לנו לצרכינו לטוב לנו -
להתנהג ע"פ השכל האנושי שלנו, רק לפי דעת
פשט התורה והלכות הש"ע והפוסקים והוראות
הנהגות למעשה, אשר קיבלנו מהצדיקים
והתנאים הקדושים. ויתר הבלבולים המבלבלים
לזרוק ולבטל, ולהיות בשמחה ובחיות, ולא
להימשך אחר הרגשים המתדמין לנו, כי אין
נוכל לומר שזה מבורר, בשעה שאנו רואים
שיש לנו מחשבות והרגשים של תאוות רעות
ומרות המביאים לתוהו ובוהו ח"ו, השם ירחם,
וכיצד נוכל להחליט על הדמיונות שהם מצד
הקדושה ולא בתערובת מהרע, וצריכים עוד אנו
להתקדש הרבה ולעסוק הרבה בתורה ותפילה
ושיחה לפני קוננו יתברך שמו, לזכות לביורר עד
שיהיו חלומותינו ראויים וצודקים, ומחשבתנו
זכה וברורה.

ועיין מזה בסימן י"ט בליק"מ, המדבר משלימות
לה"ק ושמירת הברית וקדושת אכילה, עד שניזון
מאותיות אלוות שבדבר, ועוד כמה עניינים
מביורר הטוב מהרע. ומסיים שם בסוף: "וזה
בחינת יוסף שזכה לפרש חלמיו שבתרדמה", כי
זכה לברר כ"כ את הטוב מהרע עד שזכה לברר
את החלומות, כי זכה שהרע והשקר נדחה מפניו,
יודע בביורר את האמת והטוב.

(אוסף מכתבים, מכתב יא)

גם בחלומות של הגויים יש סודות!

ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אלהם יוסף
הלוא לאלקים פטרנים ספרו נא לי

"באמת, גם בחלומות וסיפורי מעשיות שהעולם
מספרין, יש בהם גם-כן דברים גבוהים ונעלמים,
רק שאין העולם יודעין מה הם מספרין. אבל
הצדיקי אמת בחינת יוסף, לא די שחלומותיהם
וסיפורי מעשיות שלהם הם גבוהים ונפלאים
מאד, שזה בחינת החלומות של יוסף הצדיק
בעצמו, אף גם הם יודעים ומבינים כל מה שנעלם
ומלוכב בחלומות וסיפורים של העולם. ועל-כן
היה יודע יוסף לפתור גם חלומותיו של פרעה
ושריו, ועל-ידיה זיה דיקא עלה לגדולה" (אוצר
היראה, חלום ה. ע"פ ליקוטי הלכות, גניבה ג, ז).

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו!

שאלה

חבר טוב סיפר לי על אחד מעובדי ה' בדורות האחרונים
שהיה מתייגע כ"כ בתפילתו עד שלאחר התפילה היו כל בגדיו
נוטפים זיעה והוצרך להחליפם. והתפתח דיון בינינו האם
יש מעלה לעצם הזיעה' שהאדם מזיע בשעת מצוה. נשמח
לשמוע האם אכן יש בכך ענין, ומהו?

תשובה

אלו הם דברי רבינו במעלת ה"זיעה" שמזיעים בעת עשיית מצוה
ודבר שבקדושה:

"על ידי זיעה טובה (מגן כשמזיעין על ידי דבר שבקדושה), על ידי זה
נעשה שמחה, בחינת 'ושמחת בחגך', בחינת שמחה של יום טוב.
(ולאו דווקא יום טוב ממש, אלא כל יום שהוא בחינת טוב, נקרא יום טוב) ... כי על
ידי הזיעה יוצא הארס, שיש בהדמים העכורים, שהם הפילו אותו
למשכב, חס ושלום, ואזי נשארין הדמים זכים. ואזי זוכה לשמחה.
כי עיקר העצבות על ידי הטחול, שהוא עכירת הדמים ... וזה
אותיות 'זיעה' ראשי תיבות: "זה היום עשה לי", היינו בחינת שמחה
של יום טוב, שנעשה על ידי זיעה טובה כנ"ל" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב, ו).

בדורנו המפונק לא אהבים להזיע... משתדלים לא להתאמץ,
ללמוד בנינוחות, וללגום בין פיסקה לחבירתה שתייה קרה. ואם
על אף הכל החום עולה והזיעה ניגרת, מדליקים 'מזגן'...

כמו כן גם בשעת התפילה, או עשיית שאר מצוות ומעשים טובים,
אנו משתדלים להקל מעל הגוף, ולא להטריחו יותר מדי, וכמובן
לשמור עליו שלא יזיע חס ושלום...

אך מוהרנ"ת, מתחנן בתפילתו לפני ה': "ותעזרני ותושיעני שאזכה
לעשות כל המצוות וכל הדברים שבקדושה בכח גדול, עד שאזכה
להזיע בשעת עשיית המצווה או הדבר שבקדושה ... שנזכה
להכניס כל כוחותינו בשעת עשיית כל מצוה ומצוה וכל דבר
שהוא רצונך, עד שנזכה להזיע זיעה טובה".

זה בריא מאד לנשמה; הזיעה הקדושה מטהרת את האדם
מעכירות הדמים שמצטבר בטחול, ומשחררת ממנו את העצבות
והמרה שחורה.

הצדיקים האמיתיים שבכל הדורות, לא פחדו מהזיעה. הם הכניסו
את כל כוחם בתורה ומצוות ומעשים טובים, התאמצו ויגעו, ואף
הזיעו.

וכן מספר רבינו חיים וויטאל על מורו ורבו האר"ה הקדוש:

"גם בעניני עסק ההלכה בעיני עם החברים, ראיתי למורי זלה"ה
מתגבר כארי בכוח בעת שהיה עוסק בהלכה, עד שהיה נלאה
ומזיע זיעה גדולה! ושאלתי את פיו: מדוע טורח כל כך? והשיב
לי: כי הנה העיון, לשבר הקליפות שהם הקושיות שיש בהלכה
ההיא, שאין מניחים לאדם להבין אותה. ולכן צריך האדם לטרוח
ולהתיש כוחו אז, כי לכן נקראת התורה 'תושיה' שמתשת כחו של

העוסק בה, ולכן ראוי לטרוח ולהתיש כוחו בהיותו עוסק בהלכה"
(שער המצות, פרשת ואתחנן, ומובא גם בפרי עץ חיים, שער הנהגת הלימוד).

כמו כן, בעת ההכנות לשבת קודש, לא הזמינו 'משלוחים' ולא
חיפשו דרכים לחסוך את היגיעה והזיעה. אדרבא, הם העריכו את
הזיעה ושיבחו אותה עד מאד. וכך מובא בכתבי הקבלה:

"בערב שבת תכין הכל, והזיעה שאדם מזיע בצרכי שבת, במ
הקב"ה מוחק כל עוונותיו כמו הדמעה, לכן צריך להטריח הרבה
בשביל כבוד שבת" (מחברת הקודש, שער השבת). "אשרי מי שעמלו
לכבוד שבת, שהזיעה היוצאת מגופו בכך מכפרת ומוחקת את
העוונות נשכחות, כמו הדמעה לבעלי תשובה. דכתיב 'כל יגיעי לא
ימצאו לי עון אשר חטא', וכבר פירש בו זולתנו כי לא ימצאו בו
מן הזדונות הנעשים כשגגות אלא מן הנעשים זכיות" (כתבי הרמ"ע
מפאנו, מאמר שבתות ה' מכת"י, חלק ב).

ולא רק בעת ההכנות לשבת קודש, אלא כל זיעה של מצוה יש בה
תיקון גדול לפגמי האדם. וכדברי ה"משנת חסידים": "ולתקן עוון
הקרי מועיל הזיעה אשר יזיע בעשיית המצוה, כגון מצה של מצוה,
ונשיאות הארון בכתף לקבור המת, והדומה להם" (משנת חסידים,
מסכת התשובה, פרק י משנה יב).

כבר עברו כמה חדשים מחתונתך - שח פעם בתמייה אחד
מעובדי ה' באומן לחברו - "ועדיין טליתך אינה ספוגה בזיעה, היא
נראית חדשה. הייתכן?..."

אכן; על רבי שמואל אייזיק, תלמידו של רבינו, מסופר שהיה
עומד בפינת בית הכנסת, מליל ראשון של ראש השנה עד ליל
שני ברצף, ולא יכלו לעמוד בסביבתו מרוב התלהבותו. וכשגמר
פעם את תפילתו בליל שני, והתיר את חגורו, התפוררו בגדיו
התחתונים מרוב זיעה וחום...

שכן, כך מתפללים "הכשרים התמימים המקורבים לצדיקי אמת"
- בלבת אש!

וכלשון מוהרנ"ת על מרכבת יחזקאל:

"וזהו שראה 'ומתוכה כעין החשמל', חשמל אמרו רבותינו זכרונם
לברכה 'חיות אש ממללות', היינו בחינת הכשרים התמימים
המקורבים לצדיקי אמת שהם מתפללים בחיות והתלהבות ורועשים
ובוערים לה' יתברך כלבת אש, בבחינת רשפיה רשפי אש וכו', שזה
נאמר על כל אחד מישראל. כי לב כל אחד מישראל בוער בטבעו
מאד לה' יתברך כשלהבת אש. אך החכמות והתאוות מתגברין בכל
עת לכבות חס ושלום. אבל על ידי הצדיקים אמתיים, נתעורר לב
כל אחד ובוער לה' יתברך כראוי, ועל כן נקראים חשמ"ל בחינת
חיות אש ממללות" (ליקוטי הלכות, נתיקין ד, כח).

אחים יקרים!

הבה נתחיל להזיע, וכך יהפכו ימינו לחגים; ימים טובים, מלאי
שמחה ואושר אמיתי.

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע
מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שליט"א אשר ציין ורשם לפנינו לזכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת וישב

עיקר האמונה נתחזק בדיבורים לפני הקב"ה

וירא אדניו כי ה' אתו (בראשית לט, א), היצר מניח כח גדול מאד לטמטם הלב, ואינו מניח את בר ישראל לדבר דיבורים קדושים לפניו ית"ש,
לכן דע אחי, כי עיקר אמונת ישראל נתחזק בלב בר ישראל בדיבורים כאלו, וראיה מיוסף הצדיק דכתיב בו וירא אדניו כי ה' אתו, ואמרו
שם במדרש (תנחומא וישב ה) ז"ל, וכי פוטיפר רשע, היה רואה שהקב"ה עמו, ומה הוא זכ"ה ה' אתו, אלא שלא היה שמו של הקב"ה זז מפיו, היה
נכנס לשמשו והוא היה מלחש ואומר רבון העולם אתה הוא בטחוני אתה הוא פטרוני תנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי
ובעיני פוטיפר אדוני, ופוטיפר אומר לו מה אתה מלחש, שמא כשפים אתה עושה לי, והוא משיבו לי, אלא אני מתפלל שאמצא חן בעיניך,
לפיכך כתיב וירא אדניו כי ה' אתו.

(ספר השרת הקודש מאמר תשובה בתפילה פ"ב)

'מים אחרונים' שניתזו על מאכל

השבוע למדנו בשולחן ערוך (סי' קפ"ג ומשנ"ב סק"ט) שיש להיזהר שלא ליטול מים אחרונים ליד פיירוי פת כדי שלא יתזו עליהם ניצוצות ממי הנטילה וימאסו, שאסור לאבד אוכלים בידים.

ויש להסתפק במקרה שהנטול לא נזהר מספיק וניתזו קצת מטיפות המים אחרונים לתוך מאכל או לתוך משקה, האם מותר לאכול המאכל ולשתות המשקה אף שנמאסו קצת, או שיש לחשוש שלא לאכלם משום רוח רעה.

והנה המקור ששורה רוח רעה על המים אחרונים מפורש בגמרא במסכת חולין (קה:) ונפסק בשולחן ערוך (סי' קפא"ב) בזה הלשון: "מים אחרונים אין נוטלים על גבי קרקע אלא בכלי מפני רוח רעה ששורה עליהם". אמנם למעשה אם ניתזו טיפות מים אחרונים על מאכל יש לדון בזה ממכמה צדדים להקל כדלהלן:

רו"ר במים אחרונים שבכלי

נחלקו הפוסקים אם שורה רוח רעה על מים אחרונים שנוטלים לתוך כלי; בשער הציון (סי' קפא סק"ז וביה"ל ד"ה אלא) דייק מהלבוש דגם מים שנוטלים בתוך כלי שורה עליהם רוח רעה, והטעם שנוטלים רק לתוך כלי הוא משום שישתמר ולא ידרסו עליו בני אדם, אבל כתב דלשאר פוסקים אין רוח רעה שורה על המים רק כשרוחצים על הקרקע ולא כשרוחצים לתוך כלי.

ולפי זה, מי שרחץ לתוך כלי ונשפכו או ניתזו המים על גבי מאכל, לשיטת הלבוש יש על המים חשש רוח רעה, ולשיטת הפוסקים אין עליהם חשש רוח רעה.

אבל נראה דגם לשיטת הלבוש אין רוח רעה שורה רק על המים הנטולים השפוכים, אבל המים שנשארו על הידים אין עליהם חשש רוח רעה, שהרי נפסק בשולחן ערוך (סי' פ"ח) שמים אחרונים אין צריכים ניוגוב, ואם כן אם נגע במאכל בידים רטובות אין חשש רוח רעה. ולכן מי שנטל מים אחרונים ולא ניגב ידיו ונגע באיזה מאכל ונרטב מלחלוחית המים שעל ידיו, מותר לאכול המאכל ואין לחוש לרוח רעה.

רו"ר במים אחרונים בזמנינו

עוד יש לדון על פי מה שכתב המחבר בשולחן ערוך (סי' קפא"ג) שיש שאין נוהגים בזמן הזה כלל בנטילת מים אחרונים לפי שאין מלח סדומית מצויה בינינו, ואין מקפידים כל כך על ידיים המלוכלכות משיירי הסעודה. ואם כן לפי שיטה זו יש לומר דגם מי שמחמיר על עצמו ונוטל ידיו אין שורה רוח רעה על המים, כיון שאין זה חובה, והרי זה כשאר מי שופכים.

ובאמת שמצינו מחלוקת הפוסקים במי שנוטל ידיו באמצע הסעודה כדי להתנקות מזוהמא, אם שורה על המים רוח רעה. הביאור הלכה (סי' קעג) הביא בשם הפרי מגדים (שפ"ד סי' פט סק"ג) שאין שורה רוח רעה על המים אמצעיים שבסעודה. ובדרישה (סי' קפא סק"ד) כתב שגם בנטילה של רשות הבא לנקות הוזהמא יש בה משום רוח רעה, וכן כתב האליה רבה (סי' קעג סק"ג) ומבא בשע"ת שם סק"א). ואם כן לפי שיטת האומרים שאין מים אחרונים בזמנינו חובה,

נר משמן זית קרוש

לאחרונה מצוי בשוק נרונים משמן זית מוצק, היא עשויה משמן זית שמעורב בה חומר שמקפיא את השמן זית, ומושחלת בתוכה פתילה באמצע, וכשמנכסטים את הנרונים לתוך כוסית ומדליקים אותה נמס השמן ודולק יפה כמו שמן זית.

יש להסתפק אם נר כזה היא בכלל ההידור של שמן זית, או שזה כשאר השמנים שהם גם כשרים לכתחילה אך אין בהם ההידור של שמן זית, וכדלהלן;

מצינו בפוסקים כמה טעמים למה מהדרים להדליק בשמן זית, הרמ"א (סי' תרע"ג ס"א) מביא הטעם שאורו זך וצלול, והמשנה ברורה (סק"ד) מביא הטעם לפי שבו נעשה הנס של פך השמן, והשל"ה (ריש מס' תמיד) כותב הטעם לפי שגם חנוכה הוא זכר למנורה של בית המקדש שהדליקו בשמן זית, והחיד"א (מחז"ב סי' רסד סק"ז) כותב בשמן זית רומז לחכמת התורה.

והנה לפי הטעמים ששמן זית אורו זך ורומז לחכמת התורה אין חילוק בין שמן זית נוזל לשמן זית מוצק, ששיניהם אורם זך וצלול, ותיכף כשמדליקים את הנרונים השמן נמס ומדליק יפה כמו שמן זית, וגם יש בשמן מוצק הרמז של חכמת התורה שהיא שמן מזית.

אך לפי הטעמים שבו נעשה הנס ושהוא זכר למקדש, יש מקום לומר שצריך שיהיה שומן נוזל כדוגמת הנס וכדוגמת המנורה בבית המקדש.

דנהה שיטת הרמב"ם (פ"א מהל' טו"א ה"ט) והר"ש (טהרות פ"ג מ"ב) ששמן קרוש אינו מקבל טומאה שאינו לא אוכל ולא משקה, ואם כן לכאורה הוא פסול גם למנורה.

כמה פוסקים שמועיל ביטול לדבר סכנה, היא רק בסכנה טבעית, דייק לומר שטעם הארס של נחש או טעם בשר ודגים בטל בששים, אבל דבר האסור משום רוח רעה הוא יימר שהרוח רעה בורח כשמוסיפים עליו שאים.

אמנם בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ע"ד) צידד להקל אם נתערב בצל קלופה שעבר עליה לילה בששים, בצירוף דעת הפוסקים שבזמן הזה אין סכנה. ואם כן כל שכן בנידון דידן שיש להקל לשיטתו דייק בזה ביטול.

תבוא לדינא

ונראה דבצירוף כל הני טעמא, שמדובר במים אחרונים שלא נשפכו על הקרקע שלדעת הרבה פוסקים אין בזה רוח רעה, ובצירוף היש אומרים שבזמן הזה מים אחרונים אינה חובה ואין שורה עליהם רוח רעה, ואפשר שנשתנו הטבעים. וגם שלדעת הרבה פוסקים אין רוח רעה אוסר באכילה, אפשר לסמוך שאם נתערב בשאר מאכל או משקה אין צריך ששים ובטל ברוב, ויאכלו ענינים וישבעו.

וראיתי בספר שערי הברכה (פ"ד הע' טו) שהביא מנהג שאם ניתז מים אחרונים על מאכל נוטלים הידים שנית, ובכך מתבטל שם מים אחרונים על הנטילה הראשונה, וסר מהם הרוח רעה. והדבר מחדש ואם קבלה היא נקבל.

(ח"ג סי' סג) שכך הוא מנהג העולם הגם שאין לזה מקור בש"ס ופוסקים, וכך הורה הרה"ק מהר"ש ממבולא ז"ל. וכן ידוע שיש מקפידים שאם נטלו מים אחרונים לתוך כלי מאכל שמדחים את הכלי ז' פעמים או י"א פעמים (מבשר שלום על קצושי"ע סי' מד).

ביטול רוח רעה בתערובת

והנה לפי שיטת המחמירים שדבר ששורה עליו רוח רעה אסור באכילה ובשתיה, יש להסתפק אם נתערבו המים אחרונים בשאר מאכלים האם הם מתבטלים או לא;

בספר פסקי תשובה (ח"א סי' ב) בן איש חי (ש"א תולדות ח) ואשל אברהם מבוטשאטש (מהד"ת סי' ד) כתבו שאם נודמן שנשפכו מי נטילת שחרית על הקרקע יש לשפוך עליהם מים טהורים הרבה כדי לבטל מי הנטילה שנשפך שם. הרי דלדעתם מועיל ביטול לרוח רעה. גם הכף החיים (סי' ד סק"ג) הביא בשם מהר"ח פלא"ג שאם שופכים לתוך מי נטילה רביעית מים הרי זה מטרה הרוח רעה.

אבל אפשר דגם לשיטתם אין מועיל לטהר הרוח רעה רק עם מים שבכוחם לטהר מכל טומאה, אבל אם נתערב בשאר אוכלים ומשקים אין הרוח רעה שבו מתבטל, וכן כתב בשו"ת דברי יציב (ור"ד סי' לא אות י) דמה שכתבו

ר' יצחק יהושע

היה מהמקורבים שנתקרב למוהרנ"ת עוד בימי ילדותו, וסייע למוהרנ"ת בהדפסת ספרי רבינו ז"ל בשנת תקפ"ד, כנזכר בעלים לתרופה ז"ל: "ו' יוגש תקפ"ד: ... וכולם טרודים מאוד בהדפוס, כי ידעו שאנו עוסקים בהדפוס בלי פועלים רק ר' מענדיל ור' חיים נחום והנער יצחק יהושע" (סי' ח). וכן נזכר כנראה עוד הפעם בעלים לתרופה שהביא באמצע תוקף המחלוקת את מכתבו של ר' יצחק למוהרנ"ת, ז"ל: "ב' ראה תקצ"ה... מכתבך קיבלתי אתמול וגם בשבוע העבר על ידי ר' יצחק יהושע והיה לי לנחת" (סי' קצ"ו).

רבי יצחק בן מוהרנ"ת

רבי יצחק בן מוהרנ"ת, מלבד היותו בנו, היה גם מחשובי תלמידיו. עבד את ה' בתמימות ובפשיטות, והיה מקושר דבוק באביו עד להפליא.

דבקת הבורא

וסיפר רבי אברהם ב"ר נחמן זצ"ל שזוכר בילדותו שראה את רבי יצחק בן מוהרנ"ת שהולך לבית הדואר, והיה הולך באמצע הרחוב דבוק ברעינו בדביקות גדול וביראה, וכל רואהו הבין שאדם נעלה הוא (שיש"ק ח"ה סי' רכ"ג).

מקצת שבחו

וכדי שיהיה לנו קצת ציור מר' יצחק בן מוהרנ"ת, יש בנותן טעם להעתיק מה שכתב עליו בכתב יושר דברי אמת, הרה"ק רבי נחמן אבדק"ק טשעהרין בהקדמת הספר עלים לתרופה ז"ל:

"ראינו להזכיר מקצת שבחו של הר' יצחק, כי היה איש תם וישר ירא אלקים וכו' מנעוריו, ועסק הרבה בתורה ובעבודת ה' כל ימיו, וגם קצת בדרך ארץ. וכל ימיו לא נהנה משל אחרים, רק אדרבה, היה מהנה לאחרים יותר מכפי יכלתו. בעל צדקה ומכניס אורחים, והיה בעל מדות טובות וישרות, ומעורב בדעת עם הבריות, ומצא חן ושלל טוב בעיני אלקים ואדם. ובסוף ימיו זכה לקבוע דירתו בארץ הקדושה בעיר הקודש צפת תובב"א, וגם שם היה נכבד וחשוב מאד בעיני כולם ונפטר בשם טוב, ומקום קבורתו סמוך ממש לקבר הרב הקדוש בעל המחבר שולחן ערוך בית יוסף וכו' כידוע", עכ"ל עיי"ש.

וזאת למודעי, שכדי להבין ולדעת היטב מעלת רבי יצחק בן מוהרנ"ת, ואופן עבודתו את השי"ת באמת ובתמימות נפלא, צריכין לעיין היטב בכל הספר "עלים לתרופה" מהחל ועד כלה, וללקט משם נפזרים, מה ששייך לחיי היום-יום של ר' יצחק, כי רוב המכתבים הנדפסים שם נכתבו אליו, והרבה יכולים ללמוד ממנו. אמנם עכשיו שאנו מסדרים תלמידי מוהרנ"ת על סדר הא"ב, תכבד עלינו העבודה מאוד לשוטט בכל הספר ולסדר דבר דבור על מכונו כדי לדעת ממנו היטב כל מה שעבר על ר' יצחק, ובאמת אי אפשר לפרט כל סדר החיים שלו מספר הנ"ל כי רבים הם, לכן נקטנא נפשי בקצרה, וזהו החלי בעזר צורי וגואלי.

לידתו

ר' יצחק הבן השני של מוהרנ"ת ז"ל נולד לאביו בערב פסח בשנת תקס"ח, ונכנס בבריתו של אברהם אבינו ביום שביעי של פסח. מוהרנ"ת רצה לכבד את חותנו הגה"ק רבי דוד צבי אב"ד מאהילוב במצות סנדקאות, אמנם חותנו היה חלוש מאוד וכבר היה חולה בחוליו שנסתלק הימנו, ולא היה יכול להיכנס לבית המדרש להיות הסנדק (ימי מוהרנ"ת ח"א סי' כ"ו, ועיין שיש"ק ח"ב סי' תשע"ט).

ר' יצחק נקרא בשם "יצחק" לכאורה על שם זקנו ר' יצחק מדאנציג, שהיה מאנשים החשובים בעירו נערמורב, כמסופר בריש ספר אבני"ה ברזל.

נערך ע"י הר"ח רבי נחמי שווארץ שליט"א בעמ"ס "אוצרות עלים לתרופה".

העונה אמן יהא שמיה רבא...

התיקון של 'מחאת כפים', והוא הזמן הנכון לכך, והוא מחיית עמלק האמיתית, שיצא בעזות דקליפה לחוץ נגד שם ה' שמיה רבא, שהוא כל יהדותנו, כי כל מהותו של היהודי הוא שם ה', כי ישראל וקוב"ה ואורייתא כולו זה, ואם באותה עשה מצרפים את כ"ח פרקי דידין [נגד כ"ח אתון] הרי זה משבר את הגאווה של כוחי ועוצם ידי, ישות, גאווה, עבודה זרה, המן ועמלק, ואדרבה בכ"ח פרקי הללו של ידי המעשה משבחין לקוב"ה בכ"ח אתון דאישר - ואז נעשין התיקונים הגדולים ביותר בעולם.

חז"ל אמרו (שבת קי"ט): "כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו, אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו", והביאור בזה, כי 'יהא שמיה רבא מברך' הוא היפך מעוונות, כי איתא שכל המצוות לא תעשה הם ענפים של הדיבור 'לא יהיה לך', לפי שבכל חטא יש בו בחינה של עבודה זרה ומרידה בבורא ח"ו, וכל המצוות עשה הם ענפים של הדיבור 'אנכי', וכאשר האדם אומר 'יהא שמיה רבא' בכל כוחו, הרי זה גילוי גם של האנכי וגם של 'לא יהיה לך', שהוא היפך כל העונות, בין מצוות העשה ובין מצוות לא תעשה, לכן מוחלין לו את העוונות שהם בבחי' שמץ של עבודה זרה.

רבינו אומר בספר המידות (אמונה כ"ב): "הפשע של אדם מכניס כפיה באדם", כי העוונות גורמים לאדם הסתרה נוראה, עד שהוא רואה היפך האמונה, ומשום כן הגילוי של יהא שמיה רבה הוא היפך העוונות.

דברי התעוררות

בעצרת ההסתלקותו של הרה"צ רבי שמעון שפירא זצ"ל רבי שמעון היה רגיל לומר 'אמן יהא שמיה רבא בקול, ששמעו בכל רחבי בית הכנסת, וכשהתבוננו בו ראו שהוא אומר זאת בכל כחו ובכל כונתו. ממילא יהיה דבר גדול, טובה לו וטובה לנו, שכל מי שיכול - ימשיך את עבודתו של המנוח לענות 'אמן יהא שמיה רבא' בכל כחו ובכל כונתו. ולא יתבייש, אדרבה, שישמעו כולם. כל אחד יקבל על עצמו עבודה זו כפי יכולתו, וכל הציבור יעשה כן. וזה ימשיך את עבודתו הקדושה, והנחת רוח שהיה להשי"ת מה'אמן יהא שמיה רבא' של רבי שמעון ימשיך הלאה, ויהיה בזה טובה וזכות לנו ולכל ישראל. וזכותו יגן עלינו אמן. יום השלושים של רבי שמעון ישראל ב"ר שמואל יחול ביום רביעי כ"ד כסלו תשפ"ה הבעל"ט

בדורות הקודמים היה מנהג אצל עובדי ה' המתפללים בדבקות, שמרוב התלהבות מחאו כפיים בשעת התפילה, וכך נהגו בחבורתא קדישא של תלמידי רביז"ל שבעת תבערת התפילה בכח שלהם עשו מחיאות כפים, הפלא ופלא.

ורביז"ל הפליג בחשיבות מעלת מחאת כפיים בתפילה, וגילה שיש בזה סודות עמוקים ונוראים רבים, שנמשכים ממקומות גבוהים ונעלים. וכמה וכמה תורות בליקוטי מוהר"ן נאמרו על זה (ראה תורה מד-מו, ר"ב).

ובכלל מובא בזהר הק' שישנם סודות עילאין בתנועות ישראל עושים בתפלתם.

את התיקון של מחאת כפיים מקשר רבינו ל'קול דודי דופק' ול'ויהי ידיו אמונה' ו'ביד הנביאים אדמה' ו'ידי אדם תחת כנפיהם'. וזה מקושר ל"כח מעשיו הגיד לעמו", 'כח' - כ"ח פרקים דידיים שעל ידם מכין כף אל כף, שהם כנגד כ"ח אתון דמעשה בראשית.

אמנם, עם השנים הופסקה עבודה זו אצל רבים, כי יש אנשים שמחאת כפים קשה למוחין שלהם ומבלבל אותם.

ואמרתי, שהזמן הנכון בזמננו לקיים עבודה זו, היא בשעה שעונים 'אמן יהא שמיה רבא', שאז כל הקהל עוסקים באמירת איש"ר בקול, ואפשר להוסיף אז את מחיאת הכפיים, כי כולם עונים אז בכוח ובכוונה.

ובאמת, שזמן זה של עניית 'אמן יהא שמיה רבא' הוא הזמן המסוגל במיוחד למחאת כפים. שכן, כאמור, רימז רביז"ל שמחאת כפים בכ"ח פרקים דידיים כנגד כ"ח אתון דמעשה בראשית, והנה השבח הנורא של 'יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמא' נתקן ברוח הקודש, נגד הפסוק הראשון שבתורה "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", שבשניהם יש שבע תיבות וכ"ח אותיות כנגד כ"ח אתון דמעשה בראשית - חושבנא דדין כחושבנא דדין. ובכ"ח אתון אלו של 'יהא שמיה רבא' הטמינו חז"ל כוח מיוחד להמליך את הקב"ה. ובעת אמירת 'יהא שמיה רבא' הקב"ה כביכול מתעורר לגאול את ישראל ולזכות אותם בכל התיקונים הנפלאים הגנוזים ב'יהא שמיה רבא'.

וברוך ה' לומדים כל כך הרבה תורות של רבינו המדברים ומעוצם מעלת מחאת כפיים ואין יכולים לקיים זאת תמיד - אך לכל הפחות באמירת 'יהא שמיה רבא' יתכן לקיים זאת. אי לכך לכל הפחות אז בעת אמירת איש"ר נקיים את

המשך מעמוד א'

ממשיכין הדרך הזה של תודה הודאה בעולם, דהיינו לעסוק תמיד יהודות ולהלל לה' יתברך על כל הניסים והנפלאות שעשה עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה בכלליות ובפרטיות. ועל ידי זה יהיה לבו נכון בטוב שגם עתה ה' יתברך לא יסיר חסדו וטובו מאתנו" (ליקוטי הלכות, כלאי בהמה ד, ד).

בפרשתנו אנו לומדים על יוסף הצדיק החולם על כך שכל האלומים בשדה משתחווים לאלומתו ושאחד עשר הכוכבים משתחווים לו. פנימיות כונתו הייתה - מבאר

Table with 6 columns containing names and titles of rabbis, such as 'ברכת מזל טוב' and 'להר"ח רבי שמעון סולרש שליט"א'.